

crkva u svijetu

godina XXI • broj 1 (89) • split • 1986

U SLUŽBI DUHOVNIH I DRUŠTVENIH VREDNOTA*

Urednik

Kad je sv. Pavo htio protumačiti otajstvo Crkve, nadahnuto se poslužio usporedbom tijela — glave i udova. Slikovito je predočio misterij Crkve u mističnom jedinstvu s Kristom: Krist je glava, a vjernici udovi jednog jedinstvenog organizma (usp. 1 Kor 12, 12—13). Nauka o Crkvi, ekleziologija, trajno je računala s tom usporedbom. I Koncil je izrije kom prihvatio i potvrdio takvu teologiju (LG 7), potkrepljujući je novom biblijskom slikom, »narod Božji« (LG 9), koja u sociološkom smislu upotpunjuje i tumači Pavlovu viziju, dajući joj povijesno-dinamičnu i vidljivu društveno-sakramentalnu dimenziju.

Slikovitost izričaja o Crkvi ide još dalje, te tako ta mistična i sociološka slika, Naroda i mističnog Tijela, u jedinstvu naravi i milosti, ljudskoga i božanskoga, prelazi u jednu drugu biblijsku i koncilsku viziju putovanja, u vremensko-prostornu sekvenciju hoda na životnom putu prema ešatonu: u sliku Crkve na putu, u hodu — *Ecclesia peregrinans* (usp. LG 9).

Dok prve dvije osvjetljaju otajstvo i narav Crkve, vizija putovanja očituje povijest i povijesnost Crkve sa svom njezinom zbiljom i stvar-

* S ovim brojem *Crkva u svijetu* ulazi u treće desetljeće svoga izlaženja. Koncem prošle godine, 3. i 4. prosinca, upriličili smo dvodnevni simpozij u povodu 20. obljetnice završetka Koncila i 20. godišnjice izlaženja naše revije pod općim naslovom NAŠA CRKVA U NAŠEM VREMENU. Budući da nismo uspjeli prikupiti i prirediti sve radove s tog simpozija za ovaj prvi ovogodišnji broj, tiskat ćemo ih u sljedećem broju. Tko želi više primjeraka neka se što prije javi na uredništvo. Hvala!

nošću cilja i poziva. Sastavljena od ljudi putnika, Crkva je na svijetu putujuća Crkva; u stvari, putnica i suputnica, s jedinstvenim pozivom ali dvostrukim obavezama.

Naime, taj slikoviti izričaj i cjelokupna vizija, uz prije spomenute metafore, sabire u sebi dubinsko značenje stanja i poslanja Crkve u prostoru i vremenu, u samoj sebi i u njezinu odnosu prema svijetu, u kojemu djeluje i živi, s kojim zajedno putuje. Koncilskim ocima toliko se svidio izričaj »putujuća Crkva« da je istisnuo stariji »vojujuća Crkva« — jednako biblijski i teološki opravdan, jer se svaki vjernik u životu mora boriti protiv sebičnosti, zla i grijeha, ali manje sadržajan od novoga, koji višestruko oslikava evanđeosko i dijaloško određenje Crkve, pružajući nova osvjetljenja o naravi, smislu i pozivu Kristove zajednice u svijetu, u vremenskom i eshatološkom pozivu i ostvarenju.

Crkva je, dakle, u svojoj biti duhovna i društveno-povijesna. Oformljena je i vođena snagom Duha. Božanski je elemenat njezin konstitutivni dio. Istodobno je zemaljska i eshatološka. Ljudska je stvarnost i njezina zbiljnost. U svom kretanju i putovanju podložna je tijeku bivanja, vremenskog rasta i organskog razvoja, upućena novim iskustvima i produblivanju svijesti o sebi i svom pozivu, o konkretnoj stvarnosti i religioznoj danosti koju u sebi nosi. Njezina je sakramentalno-spasenjska funkcija obavezuje da se na svom putu neprestano zalaže za totalnog čovjeka i njegovo cjelovito ostvarenje, jer se u povijesti, u svom etičkom, humanom i religiozno-životnom očovječenju ostvaruje ljudski i kršćanski transcendentno-eshatološki poziv čovjeka.

Ljudi izvan Crkve teško shvaćaju nutarnju narav i funkciju Crkve, njezinu otajstvenost i cjelovitost poslanja. Jednom joj niječu ili zanemaruju duhovnu, drugi put društveno-povijesnu stvarnost. Zbog toga nastaju nesporazumi i omalovažavanja. Međutim, tko s njom želi dijalogizirati i tko o njoj hoće pisati i raspravljati, treba uočiti njezinu cjelovitu realnost, mistično-sakramentalnu i društveno-povijesnu stvarnost putujuće Crkve, putnice i suputnice, koja se, brinući se za religiozno spasenje, brine za čovjeka u cjelini, s dušom i tijelom, za stvarne životne i vječne vrednote, s kojima se i u kojima se i samo religiozno spasenje ostvaruje.

Stoga, dok razmišljamo o tajni i poslanju Crkve, o onom božanskom i ljudskom elementu koji je tvore, nameće nam se ponovno misao o Crkvi putnici i suputnici, o cjelovitosti njezina poslanja i poziva. Očito, raširena po svemu svijetu, u različitim kulturama, rasama, narodima i klasama, dok naučava i tumači Božju Riječ, i sama je pozvana da uči, da istodobno bude i u sebi i prema svijetu *Ecclesia docens* i *discens* ili, kako se još danas kaže, *quaerens*, da istražuje i spoznaje prilike i vrijeme, stvarnosti svijeta i otajstvo svoga poziva, kako bi u cjelini odgovorila zahtijevima svoje službe i osvijetlila putove kojima prolazi.

Zadaća joj je dakle mnogostruka, jer iz njezine religiozne misije, kaže Sabor, »izviru zadaci, svjetlo i sile« koje trebaju poslužiti čovjeku, da se kao pojedinac i ljudskoj zajednici da se kao društvo učvrste i izgrade etički, moralno, duhovno i materijalno (usp. GS 42).

»Idući za svojim spasonosnim ciljem, Crkva ne posreduje čovjeku samo božanski život nego odsijava također, i to na čitav svijet, svjetlo koje je odraz toga života, osobito time što liječi i uzdiže dostojanstvo ljudske osobe, učvršćuje povezanost ljudskog društva te daje dublji smisao i uzvišenije značenje svakidašnjem čovječjem djelovanju« (GS 40).

Vjerujem da nije potrebno tumačiti Koncil; njegova su stajališta dovoljno jasna. I ostvarenja očito teku; posebno onaj opći smjer saborskog duha i mentaliteta, koji je jasno naglasila Izvanredna biskupska sinoda. Naravno, djelatnost i metode Crkve nisu manifestno-političkog, propagandnog, nego izrazito etičko-religioznog, duhovnog sadržaja i karaktera. U tom smislu, svugdje, bilo na Istoku, bilo na Zapadu, treba shvaćati i promicati djelatnost Crkve u njezinu objektivističko-univerzalnom, a ne u nekom ideološko-partaičnom shvaćanju i minimaliziranju.

To više, što »Crkva po svojem poslanju i po svojoj naravi nije vezana ni uz koji posebni oblik ljudske kulture, niti uz bilo koji politički, gospodarski ili društveni sustav. I zato baš ona može biti, uslijed te svoje univerzalnosti, veoma uska veza među različitim ljudskim zajednicama i narodima, samo ako joj odaju povjerenje i stvarno priznaju istinsku slobodu, da može izvršavati to svoje poslanje« (GL 42).

Riječ je stoga o Crkvi u sebi, putnici, i o njezinu odnosu prema svijetu, suputnici. Jer, i samoj sebi, svojim članovima, i svijetu ona je u biti znak, sakrament i poruka. Kako se ne bi iznevjerila pozivu, »u kušnjama i patnjama putovanja jača je snaga milosti Božje« (LG 9), omogućuje joj da se obnavlja te da, vršeći svoju spasensku misiju, bude čuvarica ljudskog dostojanstva i glasnica transcendentnog određenja čovjeka.

Sastavljena od ljudi mora raditi za sve ljude; sabrana iz svih naroda treba živjeti za sve narode. Za sve i svakoga. U tome je njezina posebnost i općenitost, ukorijenjenost u prostor i vrijeme i transcendentnost njezine službe i poslanja. Načelnost joj je temeljna odlika. Za svakoga jednaka, bez razlike na klase i sustave. Propovijedajući Božju Riječ, propovijeda afirmaciju života i čovjeka. Zato je tako evanđeoski uporna u svomu pravorijeku.

Koliko god se stoga približava svim narodima, prostorima, vremenu i kulturi, prihvaća dijaloške odnose i načela pluraliteta, u svojim je principima i moralnim stajalištima odlučna i nepokolebljiva. I danas, u ovom relativističkom svijetu i mentalitetu. Esencijalistički i objektivistički usmjerena, ne može prihvatiti funkcionalističko shvaćanje i subjektivistička mjerila. Kad je u pitanju čovjek i njegove temeljne vrednote, vjera i moral, istina, ljubav i pravda, sloboda i mir, život u kojemu se ostvaruje čovjek i njegovo konačno spasenje, ne smije i ne može šutjeti. To su za nju vrednote transcendentnog karaktera s kojima se nitko ne može poigravati ili ih krojiti po svojoj mjeri. Poštujući znakove vremena, društveno-politička opredjeljenja i autonomiju zemaljskih vrednota, znađe da mora služiti temeljnim veličinama: Bogu i čovjeku, vjeri i narodu.

Odatle vrlo često izbijaju povodi nekim nesporazumima na svim stranama svijeta, kojima korijene ne bi trebalo tražiti u religioznoj praksi nego u različitim društvenim tendencijama i improvizacijama, jer su u biti subjektivističko-relativističkog karaktera i pozitivističko-volunarističkog reda.

Spomenimo samo jedan poznati primjer, kad etika brani čovjeka pred čovjekom, dijete pred vlastitim roditeljima i pozitivističkim zakonima — primjer zaštite nerođenog djeteta. Vjerna svojoj dužnosti i pozivu, Crkva ne može prihvatiti pobačaj, pa kad bi svi građani ovoga svijeta za nj digli obje ruke. Zašto? Jednostavno zato, jer se etičke zasade ne mogu prekrajati ili otpisivati dizanjem ruku, kad nekomu treba i kako mu treba. Baš zato, vjerna Bogu, ona je vjerna čovjeku. Naprotiv, propaganda, sebičnost i subjektivizam ruše a ne potvrđuju ni čovjeka ni njegove vrednote.

Crkva diže svoj glas jer joj je to imanentna obaveza. Služeći svom religioznom poslanju, istodobno služi humanim načelima svijeta i života.

Slično se tako događa i u nekim drugim pitanjima i problemima. Npr. s pitanjem temeljnih ljudskih prava, u raznim oblicima, ili sa suvremenim problemima droge, mafije i različitih terorizama, s problemom izrabljivanja, totalitarizma i diskriminacije.

Odatle će trajno izvirati neke oporbe između različitih društava i Crkve, koje će bitno — povijest će to sigurno potvrditi — ostaviti svoj biljeg na jednoj i drugoj strani. Istina se neće zataškati niti stvarnost promijeniti.

Naslage iskonskog nereda, razne sebičnosti i varke zasljupljuju i zavaraju. Poglavitito u kriznim razdobljima. Ali, čovjeku je suđeno da bude moralno biće. I čovječanstvu također. Svijet otkriva savjest, poput feniksa iz priče. I u pojedincu i u društvu. I povijest u svom nemiru!

To postavlja trajne obaveze i pred društvo i pred Crkvu.

L'ÉGLISE EN MARCHÉ

Résumé

Pour montrer le mystère et la nature de l'Église l'auteur signale d'abord des images bibliques que le Concile met en relief: le Corps mystique et le peuple de Dieu. Ensuite il parle de la situation de l'Église en marche, de ses tentations et ses obligations. Elle doit — conclut-il — rester fidèle à sa mission, à la Parole, et jeter sa lumière sur des chemins de ses voyageurs et de ses compagnons de route.